

ЕВРОПЕЙСКИ ПАРЛАМЕНТ

2014 - 2019

Комисия по правни въпроси

2014/2256(INI)

15.1.2015

ПРОЕКТОДОКЛАД

относно прилагането на Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 г. относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (2014/2256(INI))

Комисия по правни въпроси

Докладчик: Юлия Реда

СЪДЪРЖАНИЕ

	Стр.
ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ	3
ИЗЛОЖЕНИЕ НА МОТИВИТЕ	9

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

относно прилагането на Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 г. относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (2014/2256(INI))

Европейският парламент,

- като взе предвид членове 4, 26, 34, 114 и 118 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС),
- като взе предвид членове 11, 13, 14, 16, 17 и 52 от Хартата на основните права на Европейския съюз,
- като взе предвид Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 г. относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество¹,
- като взе предвид Бернската конвенция за закрила на литературните и художествени произведения,
- като взе предвид Договора на Световната организация за интелектуална собственост (СОИС) за авторското право от 20 декември 1996 г.,
- като взе предвид Договора на СОИС за изпълненията и звукозаписите от 20 декември 1996 г.,
- като има предвид Договора на СОИС относно аудиовизуалните изпълнения, приет от Дипломатическата конференция на СОИС относно защитата на аудиовизуалните изпълнения в Пекин на 24 юни 2012 г.,
- като има предвид Директива 2014/26/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 година относно колективното управление на авторското право и сродните му права и многотериториалното лицензиране на правата върху музикални произведения за използване онлайн на вътрешния пазар²,
- като взе предвид Директива 2013/37/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година за изменение на Директива 2003/98/ЕО на Съвета относно повторната употреба на информацията в обществеността сектор³,
- като взе предвид Директива 2012/28/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. относно някои разрешени начини на използване на осиротели

---

¹ ОВ L 167, 22.6.2001 г., стр. 10.

² ОВ L 84, 20.3.2014 г., стр. 72.

³ ОВ L 175, 27.6.2013 г., стр. 1.

произведения¹,

- Директива 2011/77/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 27 септември 2011 година за изменение на Директива 2006/116/ЕО за срока за закрила на авторското право и някои сродни права²,
- Директива 93/83/ЕИО на Съвета от 27 септември 1993 г. относно координирането на някои правила, отнасящи се до авторското право и сродните му права, приложими към спътниковото излъчване и кабелното препредаване³,
- като взе предвид Директива 92/100/ЕИО на Съвета от 19 ноември 1992 г. относно правото на отдаване под наем и в заем и относно някои права, сродни на авторското право в областта на интелектуалната собственост⁴,
- като взе предвид своята резолюция от 27 февруари 2014 г. относно такси за възпроизвеждане за лично ползване⁵,
- като взе предвид резолюцията на Европейския парламент от 12 септември 2013 г. относно утвърждаването на културния и творческия сектор в Европа като източник на растеж и работни места⁶,
- като взе предвид общественото допитване относно преразглеждането на правата на ЕС в областта на авторското право, проведена от Комисията между 5 декември 2013 г. и 5 март 2014 г.,
- като взе предвид Зелената книга на Комисията, озаглавена „Авторското право в икономиката на знанието“ (СОМ(2008)0466),
- като взе предвид съобщението на Комисията от 24 май 2011 г., озаглавено „Единен пазар за правата върху интелектуална собственост: Насърчаване на творчеството и новаторството за икономически растеж, работни места за висококвалифициран персонал и първокласни продукти и услуги в Европа“ (СОМ(2011)0287),
- като взе предвид член 52 от своя правилник,
- като взе предвид доклада на комисията по правни въпроси и становищата на комисията по промишленост, изследвания и енергетика, комисията по вътрешния пазар и защита на потребителите и комисията по култура и образование (А8-0000/2015),

---

¹ ОВ L 299, 27.10.2012 г., стр. 5.

² ОВ L 265, 11.10.2011 г., стр. 1.

³ ОВ L 248, 6.10.1993 г., стр. 15.

⁴ ОВ L 346, 27.11.1992 г., стр. 61.

⁵ Приети текстове, P7_TA(2014)0179.

⁶ Приети текстове, P7_TA(2013)0368.

- А. като има предвид, че правната уредба на авторското право и сродните му права е от ключово значение за насърчаването на креативността и иновациите, както и за достъпа до знания и информация;
- Б. като има предвид, че Директива 2001/29/ЕО относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество имаше за цел адаптирането на законодателството относно авторското право и сродните му права, така че то да отразява технологичното развитие;
- В. като има предвид, че Хартата на основните права защитава свободата на изразяване на мнение, свободата на изкуствата и на научните изследвания, правото на образование и свободата на водене на стопанска дейност;
- Г. като има предвид, че член 17 от Хартата на основните права установява правото на собственост, като прави разлика между защитата на собствеността, от една страна (параграф 1), и защитата на интелектуалната собственост, от друга страна (параграф 2);
- Д. като има предвид, че решенията относно техническите стандарти могат да имат значително влияние върху правата на човека – включително правото на свобода на изразяване на мнение, защитата на личните данни и сигурността на потребителите – както и върху достъпа до съдържание¹;
1. приветства инициативата на Комисията за провеждане на допитване относно авторското право, което привлече значителен интерес от страна на гражданското общество, като бяха получени 9 500 отговора, 58,7 % от които изпратени от крайни потребители²;
2. отбелязва със загриженост, че огромното мнозинство от отговорилите крайни потребители споделят, че срещат затруднения при опитите си за достъп до онлайн услуги в държавите членки, по-специално когато се използват мерки за технологична защита с цел налагане на териториални ограничения;

Изключителни права

3. признава необходимостта на авторите и изпълнителите да бъде осигурена правна сигурност за техните творчески и художествени произведения; признава ролята на продуцентите и издателите за това произведенията да достигнат до пазара, както и необходимостта от подходящо възнаграждение за всички категории притежатели на права; призовава за подобряване на договорните позиции на авторите и изпълнителите спрямо останалите притежатели на права и посредниците;
4. счита, че въвеждането на единно европейско авторско право въз основа на

---

¹ Становище на Европейския икономически и социален комитет от 16 декември 2014 г. относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: „Политиката по отношение на интернет и управлението му: Ролята на Европа за определяне на бъдещото управление на Интернет“.

² Комисия, ГД „Вътрешен пазар и услуги“, Доклад относно отговорите от общественото допитване относно преразглеждането на правилата на ЕС в областта на авторското право, юли 2014 г., стр. 5.

член 118 от ДФЕС, което да се прилага пряко и по еднакъв начин в целия ЕС в съответствие с целта на Комисията за по-добро регулиране, представлява правно средство за преодоляване на липсата на хармонизация, произтичаща от Директива 2001/29/ЕО;

5. препоръчва на законодателя на ЕС да намали още повече препятствията пред повторната употреба на информацията в обществения сектор, като освободи произведенията, създадени от обществения сектор – като част от политическия, правния и административния процес – от защита на авторските права;
6. призовава Комисията да защити произведенията, представляващи обществено достояние, които по определение не подлежат на защита на авторското право и поради това следва да може да бъдат използвани и повторно използвани без технически или договорни препятствия; призовава Комисията също така да признае свободата на притежателите на права да се отказват от правата си и да правят своите произведения обществено достояние;
7. призовава Комисията да хармонизира срока за авторскоправна закрила, така че продължителността му да не надхвърля сега действащите международни стандарти, определен в Бернската конвенция;

Изключения и ограничения

8. призовава законодателя на ЕС да се придържа към целта, заявена в Директива 2001/29/ЕО, за поддържане на справедлив баланс между правата и интересите на различните категории притежатели на права и на ползвателите на закриляни обекти, както и между различните категории притежатели на права;
9. отбелязва, че изключенията и ограниченията в цифровата среда следва да бъдат ползвани без неравносечно третиране в сравнение с тези, които се предоставят в аналоговата среда;
10. наблюдава с тревога нарастващото влияние на различията между държавите членки в прилагането на изключенията, което създава правна несигурност и има пряко отрицателно въздействие върху функционирането на цифровия единен пазар, с оглед на развитието на трансграничните дейности;
11. призовава Комисията да направи задължителни всички изключения и ограничения, посочени в Директива 2001/29/ЕО, за да позволи равен, невъзпрепятстван от границите достъп до културното многообразие в рамките на единния пазар и да подобри правната сигурност;
12. отбелязва с интерес развитието на нови форми на използване на произведенията в цифровите мрежи, по-специално формите, включващи трансформирането им;
13. призовава за приемане на отворена норма, която да въведе гъвкавост в изключенията и ограниченията в някои специални случаи, които не са в противоречие с нормалното използване на произведението и не засягат неоправдано законните интереси на автора или притежателя на права;

14. настоятелно призовава европейския законодател да гарантира технологична неутралност и бъдеща съвместимост на изключенията и ограниченията, като вземе предвид в необходимата степен въздействието на конвергенцията на медиите; по-специално счита, че изключението за цитирането следва изрично да включва в своя обхват аудио-визуалното цитиране;
15. подчертава, че възможността за свободно препращане от един източник към друг е един от фундаменталните градивни елементи на интернет; призовава законодателя на ЕС да посочи ясно, че препращането към произведения посредством електронни препратки (хиперлинкове) не е предмет на изключителни права, тъй като по този начин то не се предава на нова публика¹;
16. призовава законодателя на ЕС да гарантира, че е разрешено използването на фотографии, видеозаписи или други изображения на произведения, които са постоянно разположени на обществени места;
17. подчертава, че изключението за карикатурите, пародиите и пастишите следва да се прилага независимо от целите на пародийното ползване;
18. подчертава необходимостта да се създаде възможност за въвеждане на автоматични техники за анализ на текст и данни (напр. „извличане на текст и данни“) за всички цели, при условие че е получено разрешение за четене на произведението;
19. призовава за широкообхватно изключение за научно-изследователски и образователни цели, които следва да обхващат не само образователните институции, но и всякакъв вид образователни или научно-изследователски дейности, включително неформалното образование;
20. призовава за приемането на задължително изключение, което да позволява на библиотеките да заемат книги на обществеността в цифров формат, независимо от мястото на достъп;
21. призовава законодателя на ЕС да възпрепятства въвеждането от държавите членки на законни лицензии за компенсиране на притежателите на права за щети, нанесени от действия, допустими по изключение;
22. призовава за приемането на хармонизирани критерии за определяне на щетите, причинени на притежателите на права във връзка с възпроизвеждане, извършено от физическо лице за лично ползване, и за хармонизирани мерки за прозрачност по отношение на таксите за възпроизвеждане за лично ползване, въведени в някои държави членки²;
23. подчертава, че ефективното прилагане на изключения или ограничения и

---

¹ Определение на Съда от 21 октомври 2014 г. по дело C-348/13, BestWater International GmbH срещу Michael Mebes и Stefan Potsch (искане за преюдициално заключение от Bundesgerichtshof – Германия).

² както се посочва в препоръките на Антонио Виторино от 31 януари 2013 г., произтичащи от последното проведено от Комисията посредничество във връзка с таксите за възпроизвеждане за лично ползване и репрография.

достъпът до съдържание, което не е предмет на защита на авторското право или сродните му права, не следва да бъде възпрепятствано от технологични мерки;

24. препоръчва правната защита срещу заобикалянето на ефективните технологични мерки да се прилага при условие за публикуване на първичния код или интерфейс спецификацията, за да се гарантира целостта на устройствата, на които се прилагат технологичните защити, и да се улесни оперативната съвместимост; по-специално счита, че в случаите, когато е разрешено заобикаляне на технологичните мерки, трябва да има на разположение технологични средства за постигане на такова разрешено заобикаляне;

o

o o

25. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция съответно на Съвета и на Комисията, както и на парламентите и на правителствата на държавите членки.

ИЗЛОЖЕНИЕ НА МОТИВИТЕ

Целта на Директива 2001/29/ЕО (по-долу „Директивата относно информационното общество“)¹ бе хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество.

Директивата относно информационното общество въвежда минимални равнища на защита на авторското право, без да определя стандарти за защита на интересите на обществото и на ползвателите. Вследствие на това прилагането на Директивата относно информационното общество не доведе до хармонизиране на авторското право в целия ЕС, което беше целта на много от заинтересованите страни. По-специално незадължителният характер на повечето изключения или ограничения на авторското право и невъзможността да се ограничи обхватът на закрила на авторското право и сродните му права до правата, очертани в директивата, доведе до продължаващата фрагментираност на националните закони за авторското право сред държавите членки.

Тази разпокъсаност се увеличи от неотдавнашното въвеждане от някои държави членки на допълнителни сродни права, които са насочени по-специално към ползването онлайн (например през 2013 и 2014 г. Германия и Испания въведоха т.нар. съпътстващи авторски права за издателите на периодични издания, насочени към новинарските агрегатори) и по-общо на от неприспособяването на сега действащите в ЕС правила за авторското право към нарастването на трансграничния културен обмен, улеснен от интернет.

Способността за разбиране на правото е от основно значение за неговото приемане и легитимност. Понастоящем е обща тенденция за отделни лица, дружества и дори обществени институции да не разбират законите за авторското право, произтичащи от прилагането на директивата от 2001 г. По-специално за онези, които ползват, трансформират и създават нови произведения, намирайки се или ползвайки ресурси в различни държави членки, системата може да се окаже обременяваща, като същевременно те са изправени пред правна несигурност по отношение на това дали спазват законодателството или дали са в състояние да осъществяват своята дейност или да изразяват своята креативност, без това да води до високи разходи по сделките или с риск за незаконосъобразно действие.² Тъй като Директивата относно информационното общество бе разглеждана като прилагане на четирите свободи на Съюза³, тези слабости пораждаат особена загриженост.

---

¹ Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 г. относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, 22.6.2001 г., стр. 10).

² Dobusch & Quack (2012): Transnational Copyright: Misalignments between Regulation, Business Models and User Practice. Osgoode CLPE Research Paper No. 13/2012. Документът е достъпен на адрес: <http://ssrn.com/abstract=2116334>.

³ Директива 2001/29/ЕО, съображение 3: „Предложеното хармонизиране ще допринесе за прилагането на четирите свободи на вътрешния пазар и се отнася до спазването на основните принципи на правото, и особено на правото на собственост, включително интелектуалната собственост и свободата на изразяване и на обществения интерес.“

Комисията разбира добре фрагментираността на авторското право в ЕС и произтичащата от това липса на прозрачност се разбират и те са отразени в намерението ѝ за премахване на националната изолираност в законодателство в областта на авторското право.¹ Особено сериозен проблем в това отношение е незадължителният характер на изключенията и ограниченията при изключителни права. С цел постигане на правна яснота и удобство при ползването всички изключения и ограничения, разрешени от Директивата относно информационното общество, следва да бъдат задължителни във всички държави членки. Следва да се отбележи, че всички изключения са предмет на предвиждащ три стъпки тест, който ограничава разрешената употреба в някои специфични случаи, което не противоречи на нормалното използване на произведението и не накърнява неоправдано законните интереси на автора или притежателя на права.² Като се има предвид тези правила на тълкуването, въвеждането на задължителен характер на всички съществуващи изключения не би било в ущърб на притежателите на авторски права, но значително ще подобри способността на ползвателите на защитени от авторско право произведения действително да се възползват от изключенията и ограниченията в трансгранични условия.

Липсата на хармонизация в областите на авторското право, които попадат изрично извън обхвата на Директивата относно информационното общество, като например срокът на авторскоправната закрила³, има доказани отрицателни последици за яснотата на закона. Както става ясно от „калкулатора на общественото достояние“, създаден от Еурогеана⁴, изключително сложно е да се определи срокът на авторскоправната закрила в различните държави членки, като някои от тях изискват познания относно обстоятелствата на смъртта на автора или относно положението на наследниците в момента на смъртта на автора – информация, която рядко е достъпна за физически лица или институции, които се опитват да определят статута на едно произведение по отношение на общественото достояние. В допълнение последните удължавания от ЕС на минималния срок на закрила за определени категории произведения и области бяха предприети в противоречие с изричните изводи на академични проучвания, възложени от Комисията⁵, като е известно, че удължаването на срока на авторскоправната закрила се отразява отрицателно върху достъпността на произведения на изкуството.⁶ Поради това сроковете на авторскоправната закрила следва да бъдат хармонизирани и да се

---

¹ Писмо на председателя на Европейската комисия Жан-Клод Юнкер до члена на ЕК Гюнтер Йотингер: http://ec.europa.eu/commission/sites/cwt/files/commissioner_mission_letters/oettinger_en.pdf.

² Предвиждащият три стъпки тест произтича от стандартите на международното право в областта на авторското право, установени от Договорите на СОИС (член 10 от Договора на СОИС за авторското право и член 16 от Договора на СОИС за изпълненията и звукозаписите).

³ Директива 2001/29/ЕО, член 1, параграф 2, буква г)

⁴ Документът е достъпен на адрес: <http://outofcopyright.eu/>.

⁵ Институт за информационно право IVIR (2006): Преработването на авторското право и сродните му права за икономиката на знанието, доклад до Европейската комисия, ГД „Вътрешен пазар и услуги“. Документът е достъпен на адрес:

http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/etd2005imd195recast_report_2006.pdf.

⁶ Heald (2013): How copyright keeps works disappeared. Illinois Public Law Research Paper No. 13-54, документът е достъпен на адрес: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2290181; Buccafusco & Heald (2012): Do bad things happen when works enter the public domain? Empirical Tests of copyright term extension. Chicago-Kent College of Law Legal Studies Research Paper No. 2012-04, документът е достъпен на адрес: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2130008; Helberger, Duft, Hugenholtz and Van Gompel (2008): Never Forever: Why Extending the Term of Protection for Sound Recordings is a Bad Idea. Документът е достъпен на адрес: http://www.ivir.nl/publications/helberger/EIPR_2008_5.pdf.

основават на минималните международни стандарти, установени от Бернската конвенция.

В своето допитване относно авторското право¹ Комисията отправя въпрос относно възможността за единно европейско авторско право. Съгласно становищата, изразени в отговор на допитването, особено от водещи фигури в академичните среди, но също и от институции за опазване на културното наследство (като библиотеки, музеи и архиви – от артисти и широката общественост, целите, заложи в Директивата относно информационното общество, може да бъдат постигнати най-добре с въвеждането на единно европейско авторско право. Това единно авторско право ще се прилага пряко и еднообразно в целия ЕС с цел да се премахнат пречките, произтичащи от териториалния характер на авторското право и сродните му права, който понастоящем възпрепятства използването на съществуващите инструменти за постигане на тяхната цел за хармонизиране и доизграждане на цифровия единен пазар.³ След влизането в сила на Договора от Лисабон вече съществува правно основание в член 118 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), което създава възможност законодателят на ЕС да създаде „европейски права на интелектуална собственост с цел гарантиране на единна защита на правата върху интелектуалната собственост в Съюза и [за въвеждане на] централизирани режими за издаване на разрешения, координация и контрол в рамките на споразумения“. Това правно основание досега бе използвано с цел създаване на единен европейски патент и за настоящото преразглеждане на регламента за търговската марка на Общността. Това правно основание може да бъде евентуално използвано за създаване на единно европейско авторско право.

В оценката на Директивата относно информационното общество трябва също да се разгледат новите форми на използване и създаване на произведения и това дали директивата все още е адекватна в светлината на технологично и културното развитие. Инициативата на Европейската комисия за провеждане на общественото допитване относно преразглеждането на правилата на ЕС за авторските права проучва в големи подробности тези нови тенденции и препоръчва резултатите от това допитване да бъдат взети предвид като основни елементи на насоките за реформата на европейското авторското право.

Неотложната необходимост от реформа се подчертава и от активното участие в допитването, като са получени над 9 500 отговора, над половината от които от отделни

---

¹ Допитването относно преразглеждането на правилата на ЕС в областта на авторското право бе проведена от Комисията в периода от 5 декември 2013 г. до 5 март 2014 г., Документите и отговорите са достъпни на адрес: http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/copyright-rules/index_en.htm.

² Според доклада от допитването на Комисията относно авторското право „Огромното мнозинство от крайните ползватели/потребителите считат, че ЕС следва да се стреми към идеята за единно европейско авторско право“, както и повечето институционални ползватели и представители на академичните среди, а също така и значителен брой автори (Доклад относно отговорите на общественото допитване относно преразглеждането на правилата на ЕС за авторските права „ГД „Вътрешен пазар и услуги“, юли 2014 г., стр. 89, http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/copyright-rules/docs/contributions/consultation-report_en.pdf). Неотдавна, в отворено писмо, подкрепено от редица водещи учени, Европейската асоциация за авторско право призова члена на ЕК Гюнтер Йотингер да продължи този план: <http://www.ivir.nl/syscontent/pdfs/78.pdf>.

³ Институт за информационно право IVIR (2006): The Recasting of Copyright & Related Rights for the Knowledge Economy (op. cit.).

крайни ползватели/потребители.¹ Редица инициативи бяха подети от организирани заинтересовани лица², които използват безплатен софтуер с отворен код, за да премахнат техническите препятствия в процеса на изпращане на отговор на допитването. Тези инициативи подхраниха дебата около общественото допитване на Комисията и привлякоха вниманието към него. Техния принос към най-добрите практики за достъпността и лесното разбиране следва да бъдат взети предвид от Комисията при разработването на бъдещи допитвания.

Допитването на Комисията относно реформата на авторското право предоставя подробна картина на промяната на контекста на авторското право в цифровата ера и разкрива най-належащите проблеми, с които се сблъскват много заинтересовани страни в ежедневно ползване на авторското право.

От 2001 г. насам с оглед на това, че важно значение придобиха нови интернет услуги, например излъчванията по интернет в реално време, изглежда очевидно, че една от основните цели на единния цифров пазар следва да бъде премахването на териториалните ограничения и поощряването на паневропейската достъпност на услугите. Този напредък може да се счита за неделима и присъща част от идеята за единен цифров пазар и е важна стъпка към насърчаване на иновациите и конкурентоспособността на европейските предприятия. Най-новите технологични тенденции са свързани с увеличаване на творческата продукция³, но възнаграждението на творците е все по-зависимо от техните преговорни позиции спрямо доставчиците на онлайн услуги или други посредници, които допринасят за това техните произведения да достигнат до обществеността. Поради това е необходимо да се създаде правна уредба, която да подобри преговорните позиции на творците в договорните им взаимоотношения. Това е също така от ключово значение, за да се въведат мерки в полза на конкуренцията, като например неутралност на мрежата и насърчаване на форматите с отворени кодове с цел да се намалят препятствията пред навлизането на пазара на конкурентни доставчици на услуги, както и за да се избегне създаването на монополи.

Широко разпространеното използване на интернет в целия съюз доведе до това, че почти всички са ангажирани в дейности, свързани със законодателството в областта на авторското право. По този начин авторското право играе централна роля в ежедневието на повечето европейски граждани и поради това следва да бъде актуализирано, за да бъдат отразени нуждите на всички групи ползватели. Това изисква нов баланс между интересите на притежателите на авторски права и възможностите на обикновените хора да участват в дейности, които са от ключово значение за техния социален, културен и икономически живот, но при старата технологична среда не са попадали в обхвата на законодателството в областта на авторското право.

---

¹ Комисия, ГД „Вътрешен пазар и услуги“, Доклад относно отговорите от общественото допитване относно преразглеждането на правилата на ЕС в областта на авторското право, юли 2014 г., стр. 5.

² Те включват например инициативи като „Fix copyright!“, „Creators for Europe“, и „Copywrongs.eu“.

³ Masnick & Ho (2013): The Sky Is Rising (2), Regional Study: Germany, France, UK, Italy, Russia, Spain. Документът е достъпен на адрес: <https://www.techdirt.com/skyisrising2/>
<https://www.documentcloud.org/documents/561023-the-sky-is-rising-2.html>.

Показателен пример за тази необходимост от адаптиране е въпросът за това как или дали да бъдат защитени произведения на архитектурата на обществени места. В миналото законодателството е имало за цел опазване от неподходящо използване на архитектурата за търговски цели чрез масово произвежданите пощенски картички, като то не е било насочено към средностатистическия турист, който прави снимки, най-вероятно споделяни само в частна среда, след като бъдат разпечатани. Днес обаче всеки турист може да се създаде цифрово изображение, да го качи в социалните медии и може би несъзнателно да го прави достъпно за цялата световна онлайн общност. Като се имат предвид милионите европейци, които вече участват в подобни дейности, става ясно, че авторското право може да бъде приложимо и справедливо само ако изобразяването на обществени сгради и скулптури бъде освободено от закрилата на авторското право, така че да не налага прекомерна тежест върху ежедневните онлайн дейности. Изключително разнообразното прилагане на изключението на „свободата на панорама“, посочени в Директивата относно информационното общество¹ в различните държави членки показва, че е необходимо да се създаде общоевропейско, широко определено право на ползвателите да представят произведения, които са разположени постоянно на обществени места.²

Медийната конвергенция също така доведе до драстична промяна в начина, по който ползвателите създават, ползват и взаимодействат, като тази основна промяна не е отразена в европейското право. Въпреки това тази промяна създаде необходимостта изключенията от авторското право да бъдат формулирани по неутрален и насочен към бъдещето начин. Дейностите, свързани с цитиране, вече все повече използват за основа аудио-визуални материали; напр. общата онлайн практика на илюстриране на изявления или емоции с анимирани изображения във формат gif³, които показват малки откъси от популярни филми, телевизионни сериали и спортни събития. За да могат изключенията да изпълняват функцията си за защита на свободата на изразяване на мнение и на информация в цифровата среда, те не трябва да се ограничават до писменото слово, а изрично да включват аудио-визуални материали, като същевременно формулировката е достатъчно отворена, за да може да включи възможните нови форми на културно изразяване.

В тази нова цифрова среда следва също да се отбележи, че библиотеките и други институции за културно наследство срещат все по-големи затруднения при изпълнението на своята мисия от обществен интерес за обществено образование и съхранение на произведения. Много от тях стигат до заключението, че това поне отчасти се дължи на липсата на защита, която да им се предостави от авторското право на ЕС. Незадължителните, тясно формулирани изключения за библиотеки в Директивата относно информационното общество се оказаха недостатъчни, за да им предоставят възможност да заемат електронни книги на своите патрони. Въпреки че

---

¹ Директива 2001/29/ЕО, член 5, параграф 3, буква з).

² Разграничението между търговските и нетърговските цели създава нови проблеми в онлайн средата, тъй като нарастващ брой ползватели действат същевременно и като производители на произведения. Условието изключенията да се ползват при използване с нетърговска цел не насърчава възприемането на новаторски схеми за възнаграждение, като например микроплащания, които може да се окажат от основно значение за развитието на нови бизнес модели в услуга на творците.

³ За обяснение на тази практика вж. http://d.scholarship.pitt.edu/13531/1/LevinsonND_etdPitt2012_Revised072313-1.pdf (стр. 41-43).

свободния достъп до книги чрез библиотеките, независимо от формата¹, има положителен ефект върху търговските продажби, тъй като допринася за културата на четене, европейските библиотеки са изправени пред ненужни ограничения върху възможностите за електронно заемане, като например задължението да получат достъп до услуга по заемане с ограничен каталог. Вместо това библиотеките следва да могат самостоятелно да купуват електронни книги, които са най-подходящи за тяхната читателска публика и да могат да ги предоставят на своите патрони онлайн.

Важната поука от примера с библиотеките е, че тъй като бяха необходими над десет години между въвеждането на Директивата относно информационното общество и нейното оценяване, ние не можем да приемаме, че бъдещото европейско законодателство ще бъде в крак с технологичното развитие. В действителност най-вероятно законодателството ще изостава от развитието в тази област. Поради това е необходимо да се въведат правни промени, които да създадат възможност за адаптиране към неочаквани нови форми на културно изразяване. Тази гъвкавост може да се постигне чрез въвеждането на отворен стандарт, който да се прилага към списъка на изключенията и ограниченията, при спазване на правилото на теста в три стъпки. Главното опасение, свързано с въвеждането на отворен стандарт е, че то би могло да доведе до непоследователно тълкуване от националните съдилища. Въпреки това този въпрос би могъл да бъде разгледан в рамките на европейското законодателство чрез въвеждане на насоки за тълкуване на теста в три стъпки² и чрез по-нататъшно хармонизиране на уредбата на ЕС за авторското право.

---

¹ Срв. Library eBook Survey hosted by OverDrive and American Library Association (ALA). Документът е достъпен на адрес: http://blogs.overdrive.com/files/2012/11/ALA_ODSurvey.pdf.

² Тестът в три стъпки не изисква тясно тълкуване на ограниченията и изключенията: „Всички изключения и ограничения следва да бъдат тълкувани в съответствие с техните цели.“ Срв. Институт „Макс Планк“ за иновации и конкуренция: A Balanced Interpretation of the “Three-Step Test” in Copyright Law, септември, 2008 г.. Документът е достъпен на адрес: http://www.ip.mpg.de/en/pub/news/declaration_threestepstest.cfm.